

สรุปประเด็นสำคัญจากงาน Open Forum : ICT Law Center under ETDA ภายใต้หัวข้อ

“ร่วมปฏิรูปกฎหมาย ร่วมให้ความเห็น เพื่อเดินหน้าประเทศไทย”

วันเสาร์ที่ 24 มกราคม 2558 เวลา 10.00 น.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

Electronic Transactions Development Agency (Public Organization)

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สพธอ. โดย ICT Law Center จัดงาน Open Forum: หัวข้อ “ร่วมปฏิรูปกฎหมาย ร่วมให้ความเห็น เพื่อเดินหน้าประเทศไทย” เมื่อวันเสาร์ที่ 24 มกราคม 2558 เวลา 10.00 น. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย 10 ฉบับที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการให้ความเห็นชอบเมื่อไม่นานมานี้

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ กระทรวง ICT นำโดยรองปลัดกระทรวง ICT (นางทรงพร โกมลสุรเดช) ปฏิบัติหน้าที่โฆษกกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมงาน และให้อธิบายภาพให้เห็นว่ากระทรวง ICT อยู่ระหว่างการปรับตัวเพื่อเป็นหลักในการรับผิดชอบนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลหรือ Digital Economy ของคณะรัฐมนตรี ที่ต้องปรับการทำงานและวางแผนงานให้ประเทศไทยเดินหน้าเป็นดิจิทัลมากขึ้น และเชิญชวนให้ผู้เข้าแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม แบ่งปันประสบการณ์ และสะท้อนมุมมองต่อชุดร่างกฎหมายทั้ง 10 ฉบับ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศอย่างแท้จริง

นางสุรางคณา วายุภาพ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สพธอ. ได้อธิบายถึงที่มาของการจัดงาน Open Forum ที่มีขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและสื่อสารข้อมูลที่อาจจะยังไม่ถึงภาคสังคมเกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับต่าง ๆที่กำลังเป็นที่ถกเถียงอยู่ขณะนี้ เนื่องจากกฎหมายเองมีบางส่วนที่ยังไม่ตกผลึกและยังต้องมีการปรับปรุง สพธอ. จึงลุกขึ้นมาเป็นเจ้าภาพจัดงานในวันนี้ในลักษณะการสนทนาแบบ Open Forum ที่เปิดให้ทุกท่านได้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

นางสุรางคณาฯ ได้ให้ข้อมูลแสดงสถานภาพของประเทศไทยในปัจจุบันว่า ในวันนี้ประเทศไทยมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสูงถึง 95 ล้านหมายเลข หากมองจากปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่ออีคอมเมิร์ซพบว่าตัวเลข e-Payment ปัจจุบันมีมากถึง 750 ล้านล้านบาท ซึ่งในปี สพธอ. กำลังเร่งสำรวจว่ามีมูลค่าของอีคอมเมิร์ซทั้งประเทศที่แท้จริงเท่าไรเพราะตัวเลขดังกล่าวได้รวมการโอนเงินรายใหญ่ ๆ ไว้ด้วย แต่เมื่อมองในอีกมุมหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ การเปรียบเทียบศักยภาพของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะการดูแลระบบ Security ให้ปลอดภัย โดยได้มีการยกตัวอย่างการจัดลำดับประเทศที่มีความเสี่ยงในระบบสารสนเทศ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับทั่วโลกแล้วประเทศไทยมีความเสี่ยงจัดอยู่ในลำดับ 3 และในด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในปี 2013 ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 48 ซึ่งสูงกว่าฟิลิปปินส์ แต่ต่ำกว่าทั้งสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จากตัวอย่างสถิติที่กล่าวมานี้จึงเป็นข้อกังวลว่าประเทศไทยจะพร้อมรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างไร ในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล จึงเป็นโจทย์ที่จะต้องหาคำตอบไปพร้อมกับการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยดิจิทัล

ขณะนี้ มีหลายคำถามเกิดขึ้น เช่น ทำไมต้องพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม? การทำงานของภาครัฐ เป็นเอกภาพแล้วหรือยัง? เพราะทุกวันนี้ประเทศไทยมีคณะกรรมการหลายชุดในหลายด้าน แต่ก็ยังขาดการประสานงานข้ามหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อต้องการผลักดันงานในแต่ละด้าน ต่างก็ตระหนักในเรื่องความมั่นคงปลอดภัย การทำงานจึงต้องดูทั้งในมิติการรับมือ และในเชิง promote รวมทั้ง การ reform กระทรวง ICT มีส่วนสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงฯ เพื่อรองรับ Digital Economy นอกจากนี้ยังมีประเด็นคำถาม เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันที่ยังมีต้นทุนราคาที่สูงกว่าในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งต้องการการตัดสินใจว่า ประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางใด หรือแม้กระทั่งกองทุนที่ในปัจจุบันประเทศไทยมีอยู่หลายกองทุน แต่ยังไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ผลักดันพัฒนาประเทศเราเท่าที่ควร

การพัฒนากฎหมายรองรับ Digital Economy และ Digital Society แบ่งเป็น 4 ช่วง

ช่วงที่ 1

- กฎหมายลิขสิทธิ์ : ที่ว่าด้วยข้อมูลการบริหารสิทธิ และการระงับการเผยแพร่ หรือ Notice & Take down ซึ่งเป็นกฎหมายในเชิงนโยบาย และยังต้องการข้อเสนอแนะด้านมาตรการที่เป็น Guideline สำหรับการทำงานในทางปฏิบัติ
- กฎหมายอำนวยความสะดวกของทางราชการ ที่มีขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการให้บริการของภาครัฐที่มีหลายขั้นตอน ทำให้การแข่งขันในภาคธุรกิจเกิดปัญหา เพราะมีความล่าช้าในการขออนุญาตในเรื่องต่าง ๆ

ช่วงที่ 2

- กฎหมายรองรับเศรษฐกิจดิจิทัล จำนวน ๑๐ ฉบับ ที่ ครม. ได้อนุมัติหลักการไปนั้น เป็นการผ่านในระดับนโยบายว่า ในหลักการประเทศไทยควรมีกฎหมายในเรื่องเหล่านี้ ส่วนในรายละเอียดว่ากฎหมายจะกำหนดหลักเกณฑ์อย่างไรนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาในรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป ทั้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งยังต้องการการสะท้อนความเห็นจากภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับกฎหมายฉบับสำคัญ ๆ เช่น
- กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่เริ่มผลักดันมาตั้งแต่ปี 2539 และเห็นชอบให้จัดทำในปี 2541 แต่ทุกวันนี้ยังไม่ผ่านออกมาใช้บังคับ จึงน่าคิดว่าเพราะเหตุใดกฎหมายฉบับนี้จึงยังไม่สำเร็จ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อ rank ของประเทศในการทำธุรกิจเป็นอย่างมาก เพราะการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญ
- กฎหมาย Cybersecurity ที่ผ่านมาในการทำงาน สพอ. มีจุดยืนที่ชัดเจนงานว่างาน Cybersecurity จะไม่ยุ่งกับ Content ซึ่งถือเป็นความชัดเจนในการทำหน้าที่ของเรา
- กฎหมายการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและมีข้อโต้แย้งในหลายประการ โจทย์สำคัญจึงต้องกลับมาทบทวนว่ากฎหมายฉบับนี้จะไปในทิศทางใด และควรจะทบทวนควบคู่ไปกับกฎหมาย cybersecurity ด้วย
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง สพอ. ที่ต้องการให้การทำงาน เรื่อง e-Authentication ซึ่งเป็นระบบรองรับการยืนยันตัวตนให้มีความ Secure

ช่วงที่ ๓

- การผลักดันให้การทำงานผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ปัจจุบันแม้มีการใช้งานแล้วแต่ก็ยังมีปัญหาความไม่สมบูรณ์อยู่ ทั้งในเรื่องระบบการรักษาความลับ ความปลอดภัย ที่ยังเป็นแบบ Manual ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดเก็บของหน่วยงานภาครัฐ จึงเป็นอีกหนึ่งเหตุผลในการเข้ามาดูกฎหมาย cybersecurity เพื่อให้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในภาครัฐมีความปลอดภัย
- กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ตามกระแสของ open government ซึ่งรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลของรัฐให้สาธารณชนได้รับทราบ และเกี่ยวข้องกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล ในส่วนของปัญหาเรื่องค่านิยาม มาตรฐานการดูแลที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต และมีผลต่อการปรับปรุงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
- กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ยังมีปัญหาว่าจะทำอย่างไรให้คุ้มครองได้อย่างเข้มแข็ง ผู้บริโภคได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

ช่วงที่ 4

- การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเต็มระบบ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมาตรการคุ้มครองในระบบจดทะเบียน ทำให้การคุ้มครองเป็นไปได้ยาก
- การระงับข้อพิพาททางออนไลน์และการบริหารจัดการโดเมนเนม ซึ่งเป็นประเด็นในระดับสากลที่ในเวทีโลกอย่าง ICANN และ Internet governance ให้ความสำคัญ
- การทำตราสารเปลี่ยนมือในรูปแบบดิจิทัล หรือ e-Transferable Record ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในอนาคต และต้องนำมาพิจารณาว่าคณะกรรมการที่จะมาดูแลนั้นจำเป็นต้องมีทั้งจากภาครัฐกิจ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคด้วย

Hot Issue

สำหรับคำถามสำคัญต่าง ๆ เช่นว่าทำไมต้องเร่งผลักดันร่างกฎหมายทั้ง ๑๐ ฉบับนี้ ? เนื่องจากในขั้นตอนการออกกฎหมายนั้น ยังมีอีกหลายขั้นตอนที่ต้องพิจารณากันโดยละเอียด ทั้งในชั้นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายเข้ามาช่วยดู ช่วยปรับให้ร่างกฎหมายอยู่ในจุดที่เหมาะสม นอกจากนี้ แม้จะผ่านการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ก็ยังต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง ซึ่งจะได้มีการวิเคราะห์และวิจารณ์กฎหมายร่วมกันอีกอย่างแน่นอน โดย ครม. อาจจะไม่เห็นด้วยในบางมาตราก็ได้ และขั้นตอนที่สำคัญคือในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก็จะมีการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและลงรายละเอียดในแต่ละมาตราและแต่ละถ้อยคำอีกครั้ง ดังนั้น เสียงสะท้อนจากหลายฝ่ายที่ให้ความสนใจ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ จึงเป็นสิ่งที่ทั้ง สพอ. และกระทรวง ICT ต้องการจะเห็น และจากข่าว นสพ. ก็พบว่ายังมีทั้งกลุ่มคัดค้านและต่อต้านให้ชะลอร่างกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีฝ่ายที่สนับสนุนให้เร่งดำเนินการ ดังนั้น เป็นสิ่งที่เราจะต้อง balance ให้ได้

คำถามที่ว่าทำไมถึงไม่มีการเปิดเผยร่างมาก่อนหน้านี้ ? เหตุผลด้วยความเร่งรัดของระยะเวลาในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม จะได้มีการ update ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับร่างกฎหมายขึ้นเว็บไซต์ ICT Law Center อย่างต่อเนื่อง รวมถึงร่างกฎหมายที่กำลังจะ final รวมทั้งในเวลาอันใกล้ สพอ. จะมีการจัดงานสัมมนาอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดเวทีสาธารณะที่ทุกคนสามารถร่วมกันให้ความเห็น เพราะว่าที่กฎหมาย จะได้รับความเห็นชอบในขั้นตอนสุดท้ายนั้น คงต้องใช้เวลาอีกพักใหญ่กว่าจะแล้วเสร็จ

หรือคำถามที่ว่าร่างกฎหมาย 10 ฉบับ กำลังจะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่? ต้องยอมรับว่าด้วยความเร่งรัดของเวลาในการทำงานทำให้หลักการในบางเรื่องหลุดไป มีบางเรื่องหรือบางมาตราที่มีการเขียนไปในเชิงรุก ล้ำต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะมาตรา 35 ของกฎหมาย Cybersecurity ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะต้องยอมรับผิดและรับว่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างแน่นอน

ตลอดจนคำถามที่ว่า การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการดูแลเรื่อง Cybersecurity สามารถอยู่ที่เดียวกันได้หรือไม่? มีประเทศใดบ้างที่รวมการดูแลสองเรื่องนี้เอาไว้ด้วยกัน? เราจะพบว่าประเทศเกาหลีใต้มีหน่วยงานที่ชื่อว่า KISA ที่ดูแลงานด้าน Security และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไปพร้อมกัน เพราะมองว่ากลไกการดูแลเพื่อเยียวยาความเสียหายต้องรู้ด้วยว่ามีกรณีละเมิดอย่างไร ในขณะที่บ้านทุกวันนี้รู้เมื่อมีคนโทรศัพท์เข้ามาขายของแล้ว นั่นหมายความว่าเรามีข้อมูลส่วนบุคคลของเราเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ปัญหานี้เราอาจจะยังไม่เห็นภาพมากนัก แต่ในทางข้อเท็จจริงการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลนำมาซึ่งความเสียหายที่ร้ายแรงได้

หรือคำถามว่าการกำกับคลื่นความถี่ รัฐจะล้วงลูกและทำให้การกำกับดูแลขาดความเป็นอิสระหรือไม่? เรื่องนี้เป็นนโยบายที่ชัดเจนว่ารัฐจะไม่ลงไปก้าวก้าวการกำกับดูแลคลื่นความถี่แน่นอน โดยยังรับประกันว่าการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคลื่นความถี่จะต้องมีความเป็นอิสระเพื่อให้การดูแลตลาดมีความเป็นธรรม

โครงสร้างการทำงานด้าน Digital Economy และ Digital Society

ประกอบด้วยงานสำคัญทั้ง ๕ ด้าน

- Hard infra ที่เกี่ยวข้องกับโครงข่ายการให้บริการ ซึ่งหมายรวมถึงคลื่นความถี่ด้วย
- Soft infra ที่ขณะนี้ยังปัญหาใหญ่ในการทำงาน ที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ซึ่งต้องการมาตรฐานที่จะทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน
- Service infra ที่เน้นเรื่องการให้บริการภาครัฐ
- Digital Economy Promotion ที่เป็นการสนับสนุนภาคธุรกิจ ทั้งอุตสาหกรรม software และ digital content ต่าง ๆ
- Digital Society Promotion ที่เน้นการดูแลสังคมในยุคดิจิทัลให้มีความเข้มแข็ง

ร่างกฎหมาย กสทช.

หลักการสำคัญที่มีการแก้ไข ประกอบด้วย

- เรื่อง การรวมคณะกรรมการสองชุด คือ กสท. และ กทค. เป็นชุดเดียวกัน เนื่องจากการหลอมรวมทำให้ไม่สามารถแยกอำนาจการกำกับประกอบกิจการออกจากกันได้
- เรื่อง การให้รัฐได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำนโยบายในการดูแลคลื่นความถี่ ซึ่งรัฐจะเข้ามาดูแลเฉพาะในระดับนโยบาย ซึ่ง กสทช. ยังมีอิสระในการกำกับอยู่เช่นเดิม

- เรื่องงบประมาณในการใช้เงินของ กสทช. ที่เป็นประเด็นซึ่งมีการตั้งคำถามจากภาคสังคม ว่าการใช้เงินมีประสิทธิภาพพบน้อยเพียงใด แต่ในส่วนเงินกองทุน USO ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการถ้าไม่ลงทุนในถิ่นทุรกันดาร ก็ให้สนับสนุนเงินให้รัฐในการดำเนินการแทน แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ เงินจากกองทุนยังไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ของการตั้งกองทุน จึงมีการโอนเงินกองทุนนี้มาไว้ที่กองทุน digital ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภาคเอกชนไม่ยอมลงทุนในพื้นที่ที่ต้องการการแข่งขัน ซึ่งจะทำให้กลไกตลาดมีความผิดเพี้ยน

ความพร้อมของประเทศไทยด้าน cybersecurity

- มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าประเทศไทยมีความพร้อมด้าน security มากน้อยแค่ไหน จากสถิติในปี 2556 ไทยอยู่อันดับสูงที่สุดของการเกิดภัยคุกคามประเภท Web Defacement ของ ASEAN และแม้ในปี 2557 ประเทศอินโดนีเซียจะขึ้นมาเป็นอันดับสูงสุด แต่เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของอินโดนีเซียที่สูงกว่าประเทศไทยหลายร้อยล้านคน ก็ยังคงสะท้อนความอ่อนแอในเรื่องนี้ของประเทศไทยอยู่
- และจากสถิติของ ThaiCERT พบว่า ภัยคุกคามประเภทตัวมัลแวร์ของประเทศไทย โดยเฉพาะในส่วนของภาครัฐยังอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมากคิดเป็นประมาณ ๔๔ เปอร์เซ็นต์ ก่อนหน้านี้ที่ภัยคุกคามส่วนใหญ่คือ Phishing และ Spam mail
- นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความพร้อมด้านบุคลากรในงานด้านความมั่นคงปลอดภัย พบว่าสิงคโปร์มีบุคลากรด้านนี้ประมาณพันกว่าคนที่ได้ International Certificate แต่ประเทศไทยเมื่อ สพรอ. จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความพร้อมของบุคลากรด้าน Security จำนวน 200 กว่าคน พบว่าคนที่สามารถสอบผ่านมีเพียง 20 คนเท่านั้น และเมื่อได้มีการจำลองเหตุการณ์ด้าน Cyber Security พบว่าเจ้าหน้าที่เกือบ 90 เปอร์เซ็นต์สอบตก
- ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ กรณีของ Sony ที่ถูกล้วงข้อมูล พบว่าฐานการโจมตี Sony มาจากประเทศไทย ทำให้กลายเป็นประเด็นว่าประเทศไทยถูกใช้เป็นฐานในการโจมตี ซึ่งจริง ๆ แล้วอาจไม่ใช่คนไทยที่เป็นคนลงมือทำ แต่เป็นคนต่างชาติซึ่งรู้ว่าประเทศไทยมีความอ่อนแอในระบบ security จึงมาใช้เป็นฐานในการโจมตี ซึ่งการใช้กระบวนการ law enforcement ต้องใช้เวลานานในการดำเนินการและตรวจสอบได้ลำบาก
- เมื่อพิจารณา Recommend ของ ITU ได้ให้คำแนะนำว่าประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการจัดตั้ง cybersecurity international council ขึ้นมา เพื่อดูแลปัญหาของ Cyber security

สำหรับคำถามว่า สพรอ. หรือ ETDA เกี่ยวอะไรกับ Cybersecurity

- โดยภาระหน้าที่แล้วงานของ ETDA คือ การทำหน้าที่ promote ทางด้าน e-Commerce แต่ในช่วงที่ผ่านมาทีมงานหลังบ้านที่เราต้องดูแลให้เรียบร้อย และที่ผ่านมามีส่วนใหญ่งานเน้นที่การจัดการงานด้าน cyber incident ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น
- ที่ผ่านมามีการจัดตั้ง NCSC หรือ คณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อผลักดันงานด้าน Cyber security และจัดทำ National flow เพื่อจัดระดับความร้ายแรงของภัยคุกคามทางไซเบอร์ ให้มีความเป็นเอกภาพในการประสานความร่วมมือ ซึ่งในทาง

ปฏิบัติทุกวันนี้ทำได้ค่อนข้างยาก ซึ่งในวันนี้เมื่อคำสั่งได้สั่งไปพร้อมกับนายรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดที่ผ่านมา จึงต้องผลักดันเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นที่มาของการจัดทำร่างกฎหมาย Cybersecurity

ร่างกฎหมาย Cybersecurity

- ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีโอบามาได้ประกาศเพิ่มระดับการให้ความสำคัญกับการดูแล Cybersecurity ซึ่งมุ่งเน้นการดูแล Critical infrastructure
- สำหรับร่างกฎหมาย Cybersecurity ประสงค์ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์การรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ และเน้นให้ร่างกฎหมายฉบับนี้มีขอบเขตชัดเจนเพื่อดำเนินการในเรื่อง incident response เท่านั้น เพราะไม่ต้องการให้คนเก่งที่ดูแลงานในด้าน Cybersecurity เป็นเครื่องมือของอำนาจรัฐไปทำในเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเนื้อหาหรือ Content เนื่องจากกฎหมายนี้ต้องการปกป้องความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ
- โดยการทำงานในด้าน Cybersecurity จำเป็นต้องมีคณะกรรมการเพื่อเข้ามาดูแลงานด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะเป็นการทำงานร่วมกับสายกลาโหม เพราะมีบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทหารที่ต้องให้อำนาจทางสายกลาโหมตัดสินใจ
- สำหรับปัญหาของการร่างกฎหมาย ต้องยอมรับว่าส่วนหนึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นด้วยความเร่งรีบสำหรับร่างมาตรา ๓๕ ที่ยังขาดเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยศาลนั้น จะต้องมีการเพิ่มเติมกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้ร่างกฎหมายอยู่ในจุดที่มีความเหมาะสมและสามารถประกันสิทธิของประชาชน ซึ่งในเรื่องการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประเด็นที่ในทุกขั้นตอนการพิจารณาจะมีการพิจารณากันโดยละเอียดถึงความจำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งรัฐบาลต้องการที่จะ promote ให้ภาคเอกชนสามารถทำธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีรัฐทำหน้าที่สนับสนุน จึงอยากให้คลายความกังวลในเรื่องการที่รัฐจะเข้าใช้อำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบ เพราะขัดกับการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล
- สำหรับเรื่อง โทรเลข แม้ในปัจจุบันจะไม่มีการใช้งานแล้ว แต่หากนึกย้อนไปถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ในกรณีสีนามิ ที่โทรศัพท์บ้านติดต่อสื่อสารได้ดีกว่าการใช้มือถือ จึงเห็นได้ว่าเรื่องเหล่านี้ยังมีความสำคัญ อย่างไรก็ตาม มาตรานี้จะได้รับการพิจารณาทบทวนอย่างละเอียดรอบคอบ

การทบทวนกฎหมายการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ควบคู่ไปกับการทำร่างกฎหมาย Cybersecurity

- โดยเฉพาะในประเด็นการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ให้รัฐมนตรีกระทรวง ICT เข้าร่วมรับผิดชอบด้วย มีการให้ข้อเสนอแนะว่าอาจไม่เพียงพอ ในขณะที่เดียวกันการให้ศาลมาพิจารณาลั่นกรงก็มีมุมมองว่าเป็นการประกันความชอบธรรมในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้นหรือไม่ จึงต้องนำประเด็นเหล่านี้มาทบทวนอีกครั้งเพื่อความรอบคอบ
- การจำกัดการห้ามแฮกพยานหลักฐานตามกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาว่าในการกระทำความผิดฐานอื่น ๆ ที่ปัจจุบันมีคอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดปัญหาในการรวบรวมและแชร์

พยานหลักฐานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น จึงต้องพิจารณาทบทวน แต่คงต้องพิจารณาเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นด้วย

- ภัยคุกคามประเภท Spam mail ควรต้องมีการกำหนดว่าแค่ไหนจึงจะเรียกว่า Spam mail ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ และไม่เคยมีการกำหนดโทษในทางอาญามาก่อน
- นอกจากนี้ เจตนาของกฎหมายเดิมมีขึ้นเพื่อดูแลการทำผิด hacking ล้วน ๆ แต่ด้วยกระแสสังคมที่ต้องการให้ดูแลในเชิงเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จึงเป็นที่มาของมาตรา 14 จึงจำเป็นต้องมีการจำกัดการใช้อำนาจด้วยในขณะเดียวกัน เพราะสังคมคิดว่ากฎหมายฉบับนี้ทำร้ายและกระทบสิทธิเกินสมควร แต่คนที่เป็นเหยื่อจะไม่ติดใจเพราะเป็นมาตราที่ช่วยดูแล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีแนวปฏิบัติสากลมากมายที่พูดถึงเรื่องนี้ แต่สำหรับประเทศไทย กฎหมายฉบับนี้มีปัญหาตั้งแต่การกำหนดคำนิยาม เพราะในกฎหมายหลายฉบับมีการกำหนดคำนิยามไม่ตรงกัน เช่น กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ กฎหมายการแพทย์ กฎหมายข้อมูลเครดิต เป็นต้น ซึ่งมีเพียงกฎหมายลูกของ กสทช. ที่กำหนดคำนิยามตรงตามหลักการสากลเท่านั้น จึงต้องมีการปรับปรุงเพื่อพยายามให้เกิดมาตรฐานในทิศทางเดียวกัน
- สำหรับหลักการของกลไกการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เนื่องจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จึงทำให้ร่างกฎหมายฉบับที่นำเสนอเดิมที่เอาแนวทางของกฎหมายเยอรมันและแคนาดาเป็นแนวทางหลักในการจัดทำ ซึ่งมีความเข้มข้นในการดูแลค่อนข้างมาก ในขณะที่ประเทศไทยมีบริบทที่ต่างไป จึงขัดกับแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่ควรจะมีคามยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในประเทศ ซึ่งประชาชนยังมีความตระหนักรู้ค่อนข้างน้อย และจำเป็นต้องมีการขอโอนย้ายเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจาก สขร. หรือสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารทางราชการ มายังหน่วยงานใหม่ที่จะดูแล

Panel discussion

Moderator: คุณภาวูธ พงษ์วิทย์พานู นายกสมาคมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย

Panelists: (1) คุณวีระศักดิ์ ไคว้สุรัตน์ เลขาธิการสมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ

(2) ดร. นพ. นวนรรณ ชีระอัมพรพันธุ์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

(3) คุณพิเศษ จิยาศักดิ์ ผู้จัดการทั่วไป สมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย (TECA)

(4) คุณเกรียงไกร ภูวณิชช์ ผู้บริหารนโยบายภาครัฐของ IBM

(5) คุณไพศาล ลิ้มสถิตย์ กรรมการบริหารศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

มธ.

(6) คุณปริญญา หอมเอนก Thailand Information Security Association

(7) นพ. บดินทร์ ทรัพย์สมบูรณ์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

มุมมองต่อร่างกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล

- ในการดำเนินงานภาครัฐด้าน ICT การเปลี่ยนแปลงนี้ถือเป็นการเปลี่ยนครั้งใหญ่ ซึ่งรัฐมีแนวทางในการสร้างและส่งเสริมการทำงานกับภาคเอกชน ดังนั้น หลักการของร่างกฎหมายทั้ง 10 ฉบับนี้จึงมีเจตนารมณ์ที่ดีที่ตั้งใจแก้ปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และการสร้างความเชื่อมั่นด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศไทย ที่ขณะนี้ยังถือว่าอ่อนแอ
- สำหรับร่างกฎหมายทั้ง ๑๐ ฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ในสายเศรษฐกิจ ไม่ใช่กฎหมายที่อยู่ในสายของความมั่นคง เพราะนี่ถือเป็นแนวทางของรัฐที่ต้องการให้ดิจิทัลเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นแนวทางของท่านนายกฯ และรัฐบาลนี้ และถือเป็นจุด start ที่สำคัญ เพราะเดิมในช่วง คสช. กระทรวง ICT อยู่ในสายของความมั่นคงฯ ไม่ได้อยู่กับสายเศรษฐกิจ แต่รัฐบาลได้มองใหม่ จึงทำให้กระทรวง ICT ได้ไปอยู่ในสายเศรษฐกิจแทน จึงอยากให้ภาคประชาสังคมช่วยกันแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์แก่การจัดทำร่างกฎหมาย
- กฎหมายทั้ง ๑๐ ฉบับ ไม่ได้สมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ ยังมีบางเรื่องที่ภาคธุรกิจภาพยนตร์ต้องการ ส่วนหนึ่งคือข้อจำกัดด้านบุคลากรในสายการบังคับใช้กฎหมาย เช่น กระบวนการบังคับใช้ เพราะเราประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเยอะ เราขาดแคลนจริง ๆ เช่น คนที่จะไปติดต่อ จนท. ตำรวจเอง ก็ขาดแคลน ความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ ดังนั้น บางครั้งก็อาจมีการข้ามขั้นตอนไปบ้าง ดังนั้น จึงต้องมาคุยกันว่าจะทำอย่างไรให้มีผู้มีความรู้เป็นที่ยอมรับ ทั้งบริบทสังคมและโลก และมีการตรวจสอบและคานอำนาจที่ดี
- เรื่องบริบท คงไม่มีใครปฏิเสธในหลักการ แต่เนื้อหาของกฎหมายอยากให้ดูบทเรียนของ พรบ. คอมพิวเตอร์ฯ ว่าความสมดุลระหว่างมาตรการในการจัดการ กับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมีความสำคัญเพียงใด เพราะ พรบ.คอมพิวเตอร์ฯ ที่ผ่านมาก็ถูกนำไปใช้ผิดเจตนารมณ์อยู่มาก และเนื่องจากเป็นชุดกฎหมายที่ส่งผลกระทบในวงกว้างและมีข้อกังวลเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น ประเด็นเหล่านี้ ลำพังการเปิดเวทีทุกวันเสาร์อาจไม่เพียงพอ อาจต้องมีเวทีรับฟังความคิดเห็นโดยมีกลไกที่ชัดเจนว่าจะรับฟังอย่างไรบ้าง และประชาชนจะมีความมั่นใจในกระบวนการออกกฎหมายได้อย่างไร โดยเฉพาะการทำ public hearing ต้องโปร่งใสมากกว่าที่ผ่านมามาก่อนข้างมาก
- นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลนั้น ควรจะต้องมุ่งเน้นงานด้านการส่งเสริม เพราะในปัจจุบัน content ประเภท ที่เป็นการส่งเสริมยังมีไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องสร้างทัศนคติบางอย่าง ให้แก่สังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลด้วย

ประเด็นกระบวนการขั้นตอนในการตรากฎหมาย

- ด้วยความรวดเร็วในการเสนอร่างกฎหมายเป็นสิ่งที่หลายคนต่างมีข้อสงสัย ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดการ Communication แก่ประชาชน ดังนั้น เมื่อร่างกฎหมายได้มีการเสนอไปแล้ว สิ่งที่ต้องหาทางต่อมาก็คือการทำให้ทุกความเห็นรวมทั้งความเห็นในวันนี้ได้มีการสื่อสารไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อประกอบการตรวจร่างกฎหมาย และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาเสร็จแล้วก็ต้องทำให้

ภาคประชาชนได้รับรู้ตัวร่างกฎหมายโดยสะท้อนกลับมาที่ประชาชนอีกครั้ง เพื่อให้ทั้งสองส่วนสามารถติดตามความคืบหน้าของกันและกันได้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกัน

- ทั้งนี้ จะได้มีการประสานไปยังทางสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้มีการเผยแพร่ร่างกฎหมายที่มีการปรับแก้แล้วในระดับหนึ่ง โดยจะใช้ website ICT Law Center เป็นฐานในการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว
- เพื่อให้การรวบรวมความเห็นต่อร่างกฎหมายทั้ง ๑๐ ฉบับมีความครบถ้วน ETDA ควรทำเว็บไซต์ ทั้งในรูปแบบ online หรือ เว็บไซต์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถติดตามการทำงานได้ในทุกช่วงของการจัดทำกฎหมาย เพราะเป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่าง ๆ ค่อนข้างมากและทุกฝ่ายต่างให้ความสนใจ จำเป็นต้องพร้อมรับความเห็น ซึ่งอาจทำทั้งในรูปแบบห้องใหญ่และห้องย่อยตามประเด็นต่าง ๆ
- อย่างไรก็ตาม เรื่องที่ต้องชื่นชมก็คือ ภาครัฐได้ออกมาขออภัย เพราะไม่ใช่ธรรมเนียมของประเทศไทยเท่าไร และสุดท้ายก็สบายใจว่าในท้ายที่สุดรัฐและเอกชนจะเดินไปพร้อมกันและทำงานด้วยกัน
- สำหรับกรอบระยะเวลาในการจัดทำร่างกฎหมาย ในขณะนี้กฎหมายที่ใกล้จะพิจารณาแล้วเสร็จมีเพียงไม่กี่ฉบับ
  - โดยฉบับแรกที่จะออกคือกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง
  - ส่วนฉบับอื่น ๆ โดยเฉพาะร่างที่มีรายละเอียดค่อนข้างมากเช่น Cybersecurity CC DP ที่ ต้องพิจารณาไปด้วยกันเพราะต้อง balance น่าจะใช้เวลาอีกสักพัก ดังนั้น จึงไม่แน่ว่าสามเดือนจะพิจารณาในชั้นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วเสร็จหรือไม่ เพราะในรายละเอียดยังมีประเด็นอีกมากที่ต้องพิจารณา เช่น ข้อมูลทางการแพทย์ ที่ต้องหารือประเด็นทางสาธารณสุข ซึ่งเชื่อมโยงกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อยากให้เกิด Best practice ซึ่งป็น recommendation ในทางกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ
  - แต่ในส่วนกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ น่าจะออกไปได้ก่อนกลุ่มกฎหมาย Cybersecurity CC DP เพราะเป็นกฎหมายที่โปรโมทเรื่องการทำอีคอมเมิร์ซ ที่จะเดินหน้าอย่างไร ประกอบกับเรามีข้อบทในการเข้าสู่ AEC 2015 มีประเด็นเรื่อง e-Contract Convention ที่ต้องมีการ harmonize law
  - ในส่วนกฎหมาย- กสทช.และกฎหมายกองทุน DE ที่สัมพันธ์กับร่าง รธน. นั้น อาจต้องเป็นกฎหมายที่ออกตามมาทีหลังอีกครั้งหนึ่ง

การประกันการกระทบสิทธิและเสรีภาพ

- ในส่วนสิทธิเสรีภาพนั้น ต้องแสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่ารัฐบาลไม่ได้ทำเพื่อ control แต่เน้นการดูแลประชาชน ซึ่งแม้จะมีการใช้อำนาจรัฐก็ต้องดูแลให้เหมาะสม
- สิ่งที่ทุกคนต่างเห็นร่วมกัน คือ การบาลานซ์ระหว่างการดูแลความมั่นคงปลอดภัยในโลกอินเทอร์เน็ต กับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

- หลักการสากล necessary and proportionate คือการใช้อำนาจรัฐจะต้องมีสัดส่วนที่ชัดเจนว่าจะถ่วงดุลและกระบวนการตรวจสอบคืออะไร หากต้องใช้กระบวนการทางศาลก็ต้องทำให้ศาลเป็นที่พึ่งของประชาชนในการดูแลการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่
- นอกจากนี้ ในการจัดทำกฎหมายจะมี guideline ค่อนข้างมาก เช่น OECD Privacy Guideline ที่ประเทศต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งควรจะต้องมีการนำมาเป็นต้นแบบในการทำร่างกฎหมายของเรา เพราะในหลักสากลเหล่านั้นจะมีกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่พูดถึงทั่วโลกในแต่ละประเทศ แต่ในการนำกฎหมายสากลมาปรับใช้ เนื่องจากประเทศเรามี norm ที่ต่างกับต่างประเทศ เช่น การคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวในบางบริบทที่ต่างประเทศให้ความสำคัญแต่เราอาจจะยังไม่เห็น ดังนั้น จึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสม
- ในการดำเนินการใดที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีการตรวจสอบ กลั่นกรองหลายชั้น ซึ่งนอกจากจะต้องผ่านการพิจารณาของศาลแล้ว ควรต้องมีการกำหนดเงื่อนไขให้ชัดเจนว่ากรณีใดที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าไปจัดการได้ ซึ่งต้องกำหนดเงื่อนไขให้ชัดก่อนที่จะไปดำเนินการใดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

ประเด็นร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการแพทย์ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ให้อำนาจต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้ป่วย และไม่ควรถูกกำหนดหลักเกณฑ์ให้ต้องดำเนินการเก็บข้อมูลตลอดไป เพื่ออำนวยความสะดวกในการรักษา แต่อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการให้บริการในแง่ของสาธารณะ โดยการหาจุดคุ้มครองตัวบุคคลและคุ้มครองสาธารณะควบคู่กันด้วย
- การส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการจัดทำ privacy policy บนเว็บไซต์ และควรสร้างกระบวนการในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลบนหน้าเว็บไซต์ด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันจะมีการขอความยินยอมโดยใช้ opt-in หรือ opt-out อยู่แล้วก็ตาม แต่ก็อาจไม่ได้ดำเนินการในผู้ประกอบการทุกราย เว้นแต่เป็นผู้ให้บริการรายใหญ่
- ต้องมีการจัดทำมาตรการที่จะทำให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของเรา เอกชนจะให้ความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่ เพราะถ้าเป็นเอกชนรายใหญ่ เมื่อมีการเจาะข้อมูลเอกชนจะตัดสินใจปิดและแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเอง แทนที่จะขอความร่วมมือจากรัฐ จึงอยากจะให้มองว่าจะทำอย่างไรให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐและผลักดันการปกป้องข้อมูลไปด้วยกัน
- การกำหนดฐานความผิด/บทลงโทษ ควรพิจารณาว่าจะกำหนดฐานความผิดอะไรบ้าง เช่น กรณีการปล่อยข้อมูลหลุด จะกำหนดให้เป็นฐานความผิดหรือไม่ และบทกำหนดโทษควรอยู่ในระดับใดที่จะไม่สูงเกินไปสำหรับผู้ให้บริการรายย่อย
- การโอนหรือเปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์ ข้อมูลทางการแพทย์เป็นข้อมูลที่ไม่ควรดำเนินการเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต จึงจะต้องพิจารณากำหนดกระบวนการ/หลักเกณฑ์ในการดูแลข้อมูลเหล่านี้ เพื่อที่จะทำให้การโอนย้ายข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเห็นว่ามีการร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อรับรองในประเด็นดังกล่าวแล้ว

- องค์ประกอบคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ จะต้องนำตัวแทนภาคสังคม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ
- สำหรับร่างกฎหมายคุ้มครองที่ปัจจุบันที่ 2 ฉบับ คือ ฉบับ ปี 2552 (ที่เคยผ่านกฤษฎีกามาแล้ว) และอีกฉบับที่ผ่านเมื่อต้นเดือนที่ผ่านมา (7 ม.ค. 58) นั้น สามารถใช้ร่างที่ผ่าน สศก. แล้วอ้างอิงได้ แต่อยากให้อัดร่างปัจจุบัน เพราะมีหลายเรื่องที่เปลี่ยนไปจากร่างเดิม เช่น นิยาม ขอบเขต รวมถึงเรื่องทางปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นร่างกฎหมายความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

- สิ่งที่เอกชนให้ความสนใจคือกฎหมาย Cybersecurity โดยเฉพาะในมาตรา 35 ที่ทำให้ดูเหมือนว่ามีอำนาจล้นฟ้า พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยไม่ต้องอาศัยศาล ทำได้ทุกอย่างแม้กระทั่งโทรเลข ไปรษณีย์ ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการลงทุน
- การแต่งตั้งกรรมการ เมื่อได้ฟังการชี้แจงวันนี้แล้วน่าจะเป็นประโยชน์มากสำหรับการสื่อสารกับต่างประเทศ ว่าจริง ๆ แล้วไม่ได้เป็นการผูกขาดการใช้อำนาจ??? แต่ต้องการอำนวยความสะดวก และส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ไม่ใช่การควบคุมหรือกำกับ
- ร่างกฎหมายฉบับนี้จริงๆ แล้วภารกิจคือดูแลเรื่องภัยคุกคาม ดังนั้นอะไรที่เป็นภัยคุกคามยังไม่มีนิยามที่ชัดเจน มุมหนึ่งที่สำคัญคือ มันจะต้องเป็นภัยคุกคามสาธารณะของเราทุกคน ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง
- มาตรา 35 ควรมีการกำหนดการใช้อำนาจให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น ออกเป็นกฎหมายลูก หรือกำหนดเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูล ว่าเป็นกรณีใดบ้างจึงจะสามารถเข้าดูได้ ไม่ใช่การเข้าดูเพื่อละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือสื่อมวลชน เช่น ใช้ได้ในกรณีถูก hack หรือการโจมตีเว็บไซต์ เป็นต้น โดยมีหลักการที่ชัดเจนว่าก่อนใช้อำนาจจะต้องมีเงื่อนไขอะไรบ้าง และจำกัดดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ไม่ควรเปิดให้เป็นดุลพินิจอย่างกว้างขวางแม้จะไม่มีเจตนาารมณ์ที่จะล้วง content
- มาตรา ๓๖ จะบอกว่าห้ามไม่ให้พนักงานทำอะไร น่าจะมีเงื่อนไขเรื่อง non-disclosure ของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายหลังจากออกจากหน้าที่ไปแล้ว
- แשרประสบการณ์ในสหรัฐอเมริกา ในแง่โครงสร้างการดูแลเรื่องไซเบอร์จะกำหนดชัดเจนว่ามีกฎอย่างไร และมีการแยกหน่วยสนับสนุน ส่งเสริม หน่วยออกกฎระเบียบ และหน่วยปฏิบัติ รวมถึงการจัดการแบบ Public Private Partnership และสำหรับเรื่อง Lawful Interception หากเป็นสหรัฐอเมริกา เค้าให้ทหารดู เพราะรูปแบบของเค้าเป็นแบบนั้น แต่ถ้าอังกฤษเค้าให้หน่วยข่าวกรองดู แต่อย่างไรก็ตาม เค้าจะมีการกำหนดกระบวนการที่ชัดเจนว่าใครที่จะมีสิทธิทำได้ กรณีใดบ้าง ซึ่งในต่างประเทศมีระบบการตรวจสอบกลั่นกรองหลายชั้น และกำหนดระดับชั้นของข้อมูล ดังนั้น จึงอาจศึกษาตัวอย่างและนำมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความชัดเจน
- NCSA ถือว่าจำเป็นและต้องมีสำหรับประเทศไทย แต่คงต้องไปดูและศึกษาจากต่างประเทศมาเป็นต้นแบบด้วย

ประเด็นร่างกฎหมายการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

- พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ก็มีการแก้ไขให้มีความชัดเจนมากขึ้น และตัวอย่างเรื่องการพนันออนไลน์ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็บอกเองว่ามีปัญหาที่ตำรวจไม่สามารถแก้ไขการปิดเว็บพนันได้ จนกระทั่งมีคำสั่ง คสช. ที่เปิดให้ใช้อำนาจตามกฎหมายคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งฉบับแก้ไขก็ได้แก้ไขในจุดนี้แล้ว นับเป็นข้อดีของตัวกฎหมาย
- การขาดบุคลากรของประเทศไทย ซึ่งไทยยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้น้อยมาก และคนที่มียุก็ไปอยู่กับบริษัทเอกชนซึ่งเงินเดือนสูง จึงต้องปรับทัศนคติของภาครัฐด้วยว่าเรื่องนี้จำเป็นและต้องการบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และระบบของรัฐมีความสำคัญ ก็ต้องดูแล ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของไทยปัจจุบันมีน้อยมาก และมีการยกเว้นคุณสมบัติ ซึ่งการอบรมไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ในต่างประเทศเค้าต้องกำหนดคุณสมบัติ และมีการตรวจสอบประวัติ รวมถึงการผ่านการอบรมต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งประเทศไทยควรกำหนดคุณสมบัติเหล่านี้ เช่น ผ่าน CISSP เป็นต้น
- ความต้องการของฝ่ายปราบปราม กับฝ่ายสิทธิ และเหยื่อ เราต้องหาจุดบาลานซ์ให้ได้ ว่าแค่นั้นเพียงพอ เพราะการใช้กฎหมายต้องมีความชัดเจนและมีขอบเขต ทุกอย่างมีทั้งข้อดีและข้อเสีย จึงต้องระมัดระวัง และพิจารณาให้รอบด้าน
- คำถาม: มีกรณีไหนหรือไม่ ที่เจ้าหน้าที่ต้องมีความเร็วในการดำเนินการ มี case ไหนหรือไม่? – กรณีการแฮก การโจมตี การฉ้อโกง การสร้างเว็บธนาคารปลอม เหล่านี้เป็นตัวอย่างของกรณีที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการดำเนินการ เช่น คนที่โดนหลอกเรื่องกตเอทีเอ็ม หากโอนผิด ญาติพี่น้องท่านโดนหลอกให้โอนเข้าบัญชีอื่น เราจะยึดเงิน หรือปิดบัญชีได้หรือไม่ จะทำอย่างไร ระหว่างการไปแจ้งตำรวจ กว่าจะไปปิด ต้องใช้กระบวนการอะไรบ้าง ระหว่างนี้ก็หลอกคนไปเรื่อย แล้วเราจะทำอย่างไร ยกตัวอย่างเช่นนี้น่าจะพอเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องมีความรวดเร็วในการดำเนินการ
- กฎหมายคอมพิวเตอร์ เป็นกฎหมายพิเศษ ที่คนให้ความสนใจมาก เพราะการกระทำมันไม่เห็นชัดเจนทางกายภาพเหมือนกฎหมายอื่น นักกฎหมายฟังก็ไม่เข้าใจเทคนิค นักเทคนิคก็อ่านกฎหมายไม่รู้เรื่อง
- หากย้อนไปในอดีต กฎหมายยังเป็นประเทศใครประเทศมัน แต่เมื่อมันมีการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ จึงต้องมีการพัฒนาหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งในปัจจุบันพอพัฒนาเป็น IT ปัญหาเขตแดนทางกฎหมายมันซับซ้อน เพราะอาจมีกรณีทำที่หนึ่ง เซิร์ฟเวอร์ตั้งที่หนึ่ง คนทำอยู่อีกที่หนึ่ง แล้วแบบนี้จะใช้กฎหมายอะไร ผิดข้อหาอะไร
- spam ไม่ได้จับใครซักคน ของบ้านเราไม่ได้ปกปิด ส่งมาจริงๆ ทุกวันๆ ร่างกฎหมายใหม่ มีการแก้ไขเรื่อง spam แต่มีข้อสังเกตว่า หาก email ไหนไม่มีปุ่มให้กดยกเลิกถือเป็นความผิด
- ข้อกฎหมายเรื่องการเจาะระบบ การเข้าถึง การทำลาย - ทั้งกฎหมายปัจจุบันและร่างใหม่ ใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งตั้งอยู่บนแนวคิดของกม.อาญาดั้งเดิม แต่ทุกวันนี้โลกพัฒนาไปไกล อยากจะตั้งข้อสังเกตถ้าบุคคลนั้นใช้โปรแกรมอัตโนมัติ เราอาจจะขยายไปถึงคนที่ตั้งอัตโนมัติมันได้จะดีกว่าไหม ถ้าเราระบุก็ขยายไปเลย
- ข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่อง child pornography
  - เรื่องเว็บโป๊เด็กซึ่งร่างกฎหมายเพิ่มเติมเรื่องนี้เข้าไป ในมุมมองของพนักงานตำรวจที่เคยปฏิบัติหน้าที่ด้านนี้เห็นว่าจำเป็นต้องมี เพราะเป็นประเด็นที่ต่างประเทศให้ความสำคัญมาก

ต่างประเทศเค้ามีแนวอยู่แล้ว แต่ไทยยังมีความแตกต่างในเรื่องนี้ เพราะผู้พิจารณากฎหมายยังไม่เคยเห็นในทางปฏิบัติจึงไม่เข้าใจถึงความจำเป็น

- กม.ที่แก้ไขเรื่องสื่อลามกเด็ก ใช้คำว่า สื่อลามกอนาจาร จริงๆ แล้ว “สื่อลามก” ใช้กับสื่อได้ แต่อนาจการเป็นคำขยายการกระทำเป็นคนละอย่างกัน จึงน่าจะเป็นแค่ “สื่อลามกเด็ก”
- ถ้าสื่อลามกเป็นการ generate ภาพออกมา เพราะจริงๆ เป็นการคุ้มครองเด็กจริงๆ แต่ถ้าเป็นการสร้างภาพขึ้นมาจะคุ้มครองหรือไม่ รวมถึงภาพการ์ตูนด้วย
- จะมีข้อยกเว้นสำหรับเจ้าหน้าที่หรือไม่ ซึ่งในการปราบปรามเค้าต้องเข้าไปดู จะยกเว้นความผิดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้หรือไม่ เช่นในอังกฤษเค้ามี
- ในเรื่องนี้อาจพิจารณาคบคู่ไปกับร่างพรบ.สิ่งยั่วยุ ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดเขตว่าของอะไรที่ต้องห้าม เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่กำลังพัฒนาไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ ยังน่าจะพิจารณาให้สอดคล้องกับเรื่อง DE ด้วย ว่าเรื่องใดควรจะมีมุ่งเน้นเพื่อการส่งเสริม เพราะในปัจจุบัน ยังค่อนข้างมี content ที่ส่งเสริมมากนัก เช่น เรื่องการ์ตูนโป๊เด็ก มันเป็นการสร้างทัศนคติบางอย่าง ซึ่งแบบนี้มันไม่ได้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<ul style="list-style-type: none"> · สิ่งที่ควรมีคือ การ audit ทางด้านความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาในประเทศ เพราะไม่สามารถจะมีเพียงหน่วยงานเดียวที่ดูแลได้ และควรมีสภาวิชาชีพ เพื่อคอยตรวจสอบความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่<ul style="list-style-type: none"> • ในสายวิชาชีพอื่นมีสภาวิชาชีพ เช่น สภาสถาปนิก แต่ทางด้าน cybersecurity ไม่เคยมีมาก่อน หากเจอคนไม่ดี ก็จะต้องไม่ให้เป็น ต้องมีกลไก และ system เหมือนแพทยสภา หากตรงนี้ชัดเจนจะไม่มีใครโต้แย้ง · CISSP เมื่อ 5 ปี 10 ปี ที่แล้ว 100 กว่าคน ตอนนี้ก็ยังมี 100 กว่าคนเหมือนเดิม ส่วนใหญ่ไปทำงาน MNC บริษัทพวกนี้เค้าให้ความสำคัญ เค้าให้เงินเดือนสูง ดังนั้น ถ้าเป็นรัฐ ต้องควบคุมอย่าง BoT ไม่ใช่เงินเดือนราชการนะ ตั้งเงินเดือนไปเลย คุณคุม มีเกียรติ เป็นรัฐ ไม่ต้องมี interest อื่น
---------------------	--